

בס"ד. ר"ד לילות חג הפסח, בעת ה"סדרים", ה'תשכ"ה.

רשימה פרטית בלתי מוגה

הרש"ג הזכיר משיחות כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ¹ אודות התיאור של "ערב פסח" בליובאוויטש, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שערב פסח חלוק משאר ערבי ימים טובים (גם) בכך שבערב פסח יש גם עבודת היום — הקרבת קרבן פסח, ואילו שאר ערבי יו"ט הם רק הכנה ליו"ט.

א. רש"ג: איך נוהגים ביו"ט שחל בשבת בנוגע לאמירת "שלום עליכם"?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: פעם אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שאין אומרים "שלום עליכם"², ופעם אמר, שכבר אמר "שלום עליכם" בחדרו.

[הרש"ג שאל את כ"ק אדמו"ר שליט"א, למה לא ציין זאת בהגדה? והשיב כ"ק אדמו"ר שליט"א (בכת"שחוק): כנראה הי' מאורע זה לאחרי שנדפסה ההגדה].

*

ב. ב"יחץ", שאל הרש"ג אודות שבירת האפיקומן לכמה חתיכות, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (ומובן אשר כן עשה גם בנו כ"ק מו"ח אדמו"ר) הי' שובר את האפיקומן לחמש חתיכות. ופעם נזדמן שנשבר לשש חתיכות, והניח אחת הצדה³.

כן שאל הרש"ג אודות מנהג האדמו"ר לקחת אליו את האפיקומן של כל בני הבית⁴, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: טעם הדבר הוא — לפי שהאפיקומן הוא זכר לקרבן פסח שהיו עושים כל בני הבית ביחד⁵.

(והוסיף: פעם ביקש החסיד ר' נחמן מריאסין — שהי' מהמסובים של שולחן כ"ק אדנ"ע — שאדנ"ע יקח אליו גם את האפיקומן שלו, ולא לקח⁵.)

לקוטי טעמים ומנהגים במקומו (ע' יא).
נתבאר בשיחת ליל ב' דחה"פ תשח"י (תו"מ
חכ"ב ע' 233).

(4) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' קעט.
(5) ראה גם שם ע' קפ. וש"נ.

(1) לקו"ד ח"א קלד, א ואילך.
(2) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' קסג.
וש"נ.

(3) שיחת ליל א' דחה"פ תרח"ץ ס"ג
(סה"ש תרח"ץ ע' 261). נעתק בהגש"פ עם

ג. רש"ג: בהגדה נאמר "מגלין מקצת הפת" קודם "עבדים היינו", ומדוע ה' "כ"ק מו"ח אדמו"ר נוהג לגלות מקצת המצות (גם) קודם "הא לחמא עניא"?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כבר העירותי על מ"ש בהגדה בפסקא "מגיד", "ומגבי הקערה שיש בה המצות" — ש"בבית הרב אין מגביהין הקערה, ורק מגלין מקצת המצות".

וכן הוא גם בנוגע לאחיזת הכוס בברכת "אשר גאלנו", שבהגדה (לפני הפסקא "לפיכך") נאמר: "ויגבי את הכוס ואוחזו בידו עד סיום ברכת אשר גאלנו", ואעפ"כ, מנהג בית הרב לאחזו הכוס רק עד שמסיים "ונאמר לפניו הללו", ומעמידו על השולחן, וחוזר ומגביהו לברכת "אשר גאלנו". ויתירה מזה, כפי שכותב כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בהגותיו לסידור תורה אור, ש"אאמו"ר ה' .. אוחזו בידו עד ונאמר לפניו הללו ומעמידו, ולברכת בפה"ג ה' נוטלו כו".

ד. רש"ג: בפסקא "מעשה ברבי אליעזר כו" והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה" — מהי ההדגשה בנוגע לענין הלילה?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כ"ק מו"ח אדמו"ר מבאר בהמשך הפסקא "עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית", שהתלמידים הודיעו לרבותיהם שאכן הצליחו (הרביים) לפעול מה שהיו צריכים לפעול — שיאיר אצל התלמידים האור דק"ש של שחרית, כיון שהתלמידים ידעו שעבודתם היא להאיר את חושך הלילה; אבל אצל הרביים (והנשיאים), האיר גם הלילה עצמו (כך שלא ידעו בכלל מהו לילה), בבחי' "לילה כיום יאיר".⁹

ה. א' המסובים שאל ע"ד השינוי בין המענה ל"תם", שבו נאמר "הוציאנו ה' ממצרים", ובין המענה ל"שאינו יודע לשאול", שבו נאמר "בצאתי ממצרים"¹². ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:

עיקר הדיוק הוא — שב"תם" כתיב¹⁰ "ואמרת אליו וגו'", ואילו

(9) תהלים קלט יב. וראה שיחת ליל ב' דחה"פ ס"ט (לקמן ע' 171 ואילך).

(10) בא יג, יד.

(11) שם, ח.

(12) הביאור בזה — ראה שיחת ליל ב' דחה"פ ס"ט וואילך (לקמן ע' 175 ואילך).

(6) בהגש"פ הנ"ל במקומו (ע' יב).

(7) וראה בהגש"פ הנ"ל במקומו (ע' לא):

"למרות מ"ש בהגהות אדמו"ר נ"ע כו".

(8) ראה שיחת ליל ב' דחה"פ תש"ד ס"ח

(סה"ש תש"ד ע' 88). ליל א' דחה"פ תש"ז

ס"ב; ליל ב' דחה"פ ס"ט (סה"ש תש"ז ע'

102 ואילך).

ב"שאינו יודע לשאול" כתיב¹¹ "והגדת לבנך". והחילוק ביניהם — ע"פ המבואר בחסידות¹³ — ש"ואמרת" פירושו שאתה צריך (רק) לומר (להסביר) לו, ואילו "והגדת" — הגדה מלשון המשכה¹⁴ — פירושו שצריך גם לפעול על פלוני שיתקבל הדבר אצלו, וכמו "את פתח לו", "מ'דארף אים מאַכן רעדן".

ו. רש"ג: כתוב בהגדה (קודם אמירת "והיא שעמדה"): "צריך להגבי' הכוס ולכסות הפת, כן כתב האר"י ז"ל". ולמה נוהג כ"ק אדמו"ר שליט"א לכסות הפת תחילה ואח"כ להגבי' הכוס?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר, ששאלה זו שאל פעם א' החסידים אצל הצ"צ, באמרו, שהנהגה זו היא היפך ממ"ש האריז"ל, ואמר לו הצ"צ "אַ שאַרפן וואָרט..."

ולגופו של ענין¹⁵: הטעם שהאריז"ל מקדים התיבות "להגבי' הכוס" הוא — לפי שזהו עיקר החידוש שבא להשמיענו (שע"פ קבלה צריך לא רק לאחוז את הכוס, אלא גם להגביהו), ובדרך ממילא צריך גם לכסות הפת, כי טעם כיסוי הפת הוא כדי שלא יראה בושתו, ומטעם זה נכון שלא יראה גם הגבהת הכוס.

ז. רש"ג: למה לא כתוב בהגדה שצריך לשפוך מהכוס גם באמירת דצ"ך עד"ש באח"ב?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אכן זהו דבר פלא, וכבר העירוטי על זה¹⁶.

ח. א' המסובים שאל מדוע לא כתוב בהגדה בפירוש שמתחילים הסעודה באכילת הביצה שמטבילין במי מלח? והשיב כ"ק אדמו"ר שליט"א, לפי שזהו מנהג בלבד¹⁷ (והוסיף בבת-שחוק: אם כל הענינים היו מתפרשים בשעת מתן-תורה — מה היו עושים בני"י במשך ארבעת אלפים שנה!?!...).

* * *

(תעג ס"ג) וסי' של"ה, וכן הוא המנהג. ואין לומר דנכלל במ"ש באמירת עשר מכות — שהרי מסיים עשר שפיכות, וא"ת כנ"ל, ה"י לו לומר יג שפיכות (ובמשנת חסידים אין התיבות עשר שפיכות, וי"ל כנ"ל).
17) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סתע"ז ס"ו. וש"נ.

13) ראה לקו"ש ח"י ע' 168. תו"מ חמ"ב 92 ואילך. וש"נ.
14) ראה אוה"ת סידור ע' שעו. ועוד.
15) ראה גם הגש"פ הנ"ל במקומו (ע' כ).
16) בהגש"פ הנ"ל במקומו (ע' כה):
וצע"ג מפני מה לא כתב שצריך להטיף באמירת דצ"ך עד"ש באח"ב, וכמ"ש בשו"ע

ט. הרש"ג שאל בנוגע ל"מנהג בית הרב" שמזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א בהגדה, אם זה הוראה לרבים? ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: אני ציינתי רק מה שראיתי אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר, ותו לא, ואילו בנוגע להוראה לרבים — לא שמעתי על זה מכ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁸.

הרש"ג הזכיר מ"ש כ"ק אדמו"ר שליט"א בהגדה¹⁹ ש"בבית הרב מסדרין המצות על מפה ולא על קערה, מלבד האדמו"ר המסדר המצות על טס של כסף", ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שמסתבר לומר, שכ"ק מו"ח אדמו"ר לא הי' מסדר המצות על קערה בחיי אביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע.

והוסיף: שאלתי פעם אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר מהו הטעם שאצל כל המסוכים (מלבד האדמו"ר) אין קערה, הרי הקערה משלימה את המספר עשר (שלש המצות, וששת המינים שעל הקערה, ויחד עם הקערה הרי זה מספר עשר)²⁰, ולכאורה הרי זה צ"ל אצל כולם? — אבל בכל אופן, כך נהגו בפועל²¹.

י. רש"ג: בנוגע למנהג לומר "שיר השירים" לאחר ה"סדר"²² — כיצד נוהגים אנו?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר לא ראיתי מנהג זה, אבל אאמו"ר נהג כן²³.

רש"ג: ואיך מנהגנו בנוגע לאמירת "שיר השירים" בערב שבת²²? כ"ק אדמו"ר שליט"א: היו תקופות שכ"ק מו"ח אדמו"ר נהג לאומרו במשך חצי שנה, אך כרגע איני זוכר אם הי' זה בקיץ או בחורף²⁴.

מלכות הכוללת כו" — ראה במדב"ר (פי"ג, י"ד): קערה כנגד היס. מאו"א מע' קערה".
 (22) ראה "לאור ההלכה" (לרש"י זעווין) ע' רנה. וש"נ.
 (23) ראה אוצר מנהגי חב"ד ניסן ס"ע רד ואילך. וש"נ. וראה גם רשימות הרבנית חנה חוברת כט.
 (24) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' קפז. וש"נ.

(18) ראה גם תו"מ ח"י ע' 196 ואילך. וש"נ.
 (19) הגש"פ הנ"ל במקומו (ע' 1). וראה תו"מ — רשימת היומן ע' קעח. וש"נ.
 (20) ראה פע"ח שער חהמ"צ פ"ו. מ"ח מס' סדר ליל פסח פ"ב. לקוטי לוי"צ על פסקוי תנ"ך ומחז"ל ע' קלו.
 (21) ראה רשימת היומן שם בהערה (מרשימת כ"ק אדמו"ר שליט"א): "ואולי רק על שולחן האדמו"ר יש לעשות כן, אבל בכ"מ צ"ל קערה כיון שהיא (ככתהאר"ז) "בחי' "